

mental amb la resta del domini català: aquesta és l'obsessió dominant en molts dels seus escrits, i no solament la dels que dedica a la «llengua literària».

No hi ha, probablement, cap estudi imprescindible al medievalista ni per a l'estudiós de la literatura moderna i contemporània. Sempre, però, Pons s'esmerça en una honesta i laboriosa aproximació a l'autor, sovint tractat personalment. No però de vista, malgrat tot, que el que en queda d'important és l'obra, que no ofega mai amb la informació biogràfica i que descriu, sense desdenyar la bibliografia, amb visió personal i amb coherència amb les pròpies coordenades estètiques; i, així, els textos retreuen sense reticències els límits i les virtualitats dels plantejaments analítics de l'autor.

Abans que res, Pons preserva la imatge estereotipada d'una literatura —d'una poesia— mallorquina d'«aristocràcia idiomàtica», de «sonoritat melòdica», «cultura», «distingida», sense aprofundir, tanmateix, en l'anàlisi de l'arrel dels elements constituents (que Fuster i Marfany han situat en el conservadorisme ideològic), bé que enumera vagues factors determinants de l'«ofici» comú als membres de

l'Escola, creats per una tradició la vigència de la qual no discuteix. D'ací que Pons s'identifiqui amb els autors senyalers i que les aportacions teòriques que faci siguin, al llarg dels anys, essencialment acordades al pensament de Costa i Alcover.

La poesia, per a la qual és imprescindible, carnerianament, l'espontaneïtat o inconscient inicial, que alhora determina la forma del poema, és, per a Pons, «somriure i reflex diví de la terra que els poetes són els encarregats responsables d'expressar i transmetre»: contra la tradició verlainiana, contra el procés de despullament i autoexploració de la poesia pura, afirma una «poesia de la vida», «perenne», que té com a epítet fonamental el d'intel·ligible, en tant que manifestació «social», apuntant (amb el bisbe Torras i Bages, el seu guia estètic més citat) contra certs experimentalismes derivats del Modernisme i contra l'art per l'art. I tot en nom, en definitiva, de la conjunció d'art i moral que, com els polemistes conferenciants del 1928 a Barcelona, Pons considera el passaport imprescindible per a la pervivència d'una obra.

MANUEL JORBA

Joan BROSSA: *Sextines 76*. Pròleg de Joaquim MOLAS. Barcelona, Llibres del Mall, 1977. 72 ps.

La sextina és un gènere antic i, alhora, difícil. No hem d'oblidar que Arnaut Daniel, el seu creador, era un entusiasta del joc dins de la poesia i és, per això, que sempre se l'ha anomenat amb els adjectius «hermètic», «obscur»... Brossa, investigador i jugador innat, s'havia de deixar embadalir, tard o d'hora, per aquesta forma de força. Ja Ramon Pinyol l'havia assajada, sense recedir-hi del tot, en el seu llibre *Occit enyor* (1975); però Brossa no s'atrevia a llançar-se a l'aventura, massa preocupat per la solució de l'última estrofa, fins que, en concret, la publicació d'un article de Josep Romeu sobre *Tres sextines del primer quart del segle XVII* («Els Marges», núm. 4), li obrí totes les portes de la sextina. De fet, la definició que en dona Romeu a l'article citat ve a ser la «Sextina conceptual» del llibre que comentem, deixant a part les conclusions personals que, al final del poema, treu l'autor sobre aquesta forma.

La tècnica utilitzada és si fa no fa la mateixa de la major part dels llibres que Brossa ha escrit en formes clàssiques: a) imatges sorgides de l'associació inconscient de dos mots en la ment del poeta, i b) constant utilització de mots clau, que acaben per conver-

tir-se en vertaders símbols de situacions concretes del país: pluja=opressió, flama=lluïta, roca o pedra=home valent, barca=vida o casa, bosc=llibertat, màscara=hipocresia...

Quant a la temàtica, *Sextines 76* presenta dos cicles que s'alternen l'un amb l'altre: a) entorn de la persona del poeta, que comprèn les meditacions filosòfiques sobre la pròpia vida i la pròpia feina, i b) entorn del país on viu aquest poeta. És digne d'assenyalar, d'altra banda, com a signe inconscient i màgic, que, en bona part, l'organització dels poemes gira entorn del número tres.

Les sis primeres sextines formen dos grups iguals de tres sextines cada un, de les quals la primera és una divagació sobre la vida diària («Cançó sextina» i «Abecedari ballari»); la segona, una descripció de la situació que senyoreja el país: l'opressió («Sextina carnavalesca» i «Sextina del meu amor»); i la tercera, un cant d'esperança i alhora una invocació a la lluita («Cançó sextina d'un poeta de daga» i «Sextina de l'avis nocturn»).

A continuació, nou sextines són dedicades a la pròpia vida, a excepció de tres intercalacions («Cançó sextina amb cartes» —de fet, aquesta és una sextina que es podria incloure

en els dos cicles: les cartes i el joc són part essencial de la vida de Brossa, però, al mateix temps, aquestes cartes porten una simbologia: «Menja el llop oros, espases i copes, / brandeja bastos, i les lleis són trampes / per posar rogle als duros amb les cartes» —, «Sextina de llop a poblat» i «Setzena sextina»): unes ens parlen del pas del temps («Nocturnal»), o de la vida diària («Intermedi»), però la major part giren entorn del problema del mot i de la consideració de la poesia com a joc (ja que joc són «Lluna»; «Cançó sextina», «Cançó sextina de les dames», «Sextina» i, en part, «Intermedi»). El poeta busca sempre els límits dels mots: «Cristalls movents duen la lletra als límits, / i el mot reposa en una mar de cartes», abocant-se a la conceptualització de les coses («Sextina conceptual»), aspecte molt evident a la seva poesia concreta i visual.

Les sextines que resten, a excepció d'«Els carrerans dels sentits», enfoquen, totes, de manera més directa, un altre tema: la denúncia de l'opressió.

Els mots que tenen alguna relació amb la llibertat o la seva manca són els que dominen: llibertat, llima, lluita, presos, reixes, celles, culpa, fosca... D'una banda, el poeta denuncia coses que passen al país: la hipocresia dels jutges («Llabyrinth dels jutges»), les regles establertes en una sala, contra les quals no s'hi pot anar («Prohomenia d'egoistes»), el capitalisme («Nocturnament») i la pobresa i la gana («Monòleg»). D'altra banda hi ha tres sextines que són autèntics cants a la llibertat i l'esperança: «Amnistia» (especialment contundent és l'estrofa final: «Lliures els presos! Relles i no reixes. / Obrin les

celles i fruit de la lluita...»), «Manifestació ciutadana», testimoni del clima que es respirava el dia u de febrer de l'any passat, i «Sextina al president Tarradellas», poema que tanca el llibre i l'omple d'una clara esperança, que es veu reflectida al final del poema: «Fem vela, terra, vida rera vida...» Els mots rima triats per a aquesta sextina són l'evidència més clara del que vol significar el poema: «terra», «vida», «boscos», «dia», contra la part negativa: «sabre» i «fosca». Els mots «fosca» i «dia» són ja vells en el repertori de paraules recurrents a la poesia de Brossa, ja que aquesta intenta ser, en molts casos, un testimoni de les experiències viscudes, i la vida dels catalans (entre ells, Brossa), durant quaranta anys ha estat un esperar i lluitar perquè la «fosca» es fes «dia».

Precisament és d'importància cabdal que aquest llibre hagi estat publicat un any després d'escrit. Brossa sempre ha volgut donar testimoni, ja sia de les seves inquietuds poètiques —la recerca del mot concepte (testimoni que ocupa just la meitat del llibre)—, ja sia de les coses que passaven al carrer en aquell moment. Així ho demostren, en aquest segon pla, llibres com *Des d'un got d'aigua fins al petroli, Malviatge, Catalunya i selva, Avanç i escampall...* Però, per primera vegada, el testimoni arriba quan encara ocorren els fets que reflecteix en el seu llibre, i, curiosament, en moments de tensió semblants als del principi de l'any passat: la sextina «Amnistia», és, per tant, absolutament vigent: «Que l'amnistia inclogui tots els presos / polítics; que les noses de les reixes / perdin perruques i tombin la bola.»

GLÒRIA BORDONS

Miquel MARTÍ i POL: *Amb vidres a la sang. Obra poètica. III.* Pròleg de J. HÖSLE. Barcelona, Llibres del Mall, 1977.

Els Llibres del Mall (llegiu Ramon Pinyol) van emprendre, el 1975, l'edició de l'obra poètica de Martí i Pol i ens n'ha ofert un volum cada any fins arribar amb aquest tercer volum a completar el corpus líric del poeta. El qual, tot s'ha de dir, ha gaudit també de la simpatia dels qui han prologat els diversos volums: l'excel·lent treball de Lluís Solà al primer, l'eficient estudi de J. Medina i M. Desclot al segon i l'interessant assaig de J. Hösle al tercer (aquest, potser, el més fràgil de tots tres). En suma, un llançament amb tots els ets i uts.

Una remarca prèvia sobre aquest volum que ens ocupa em permet de plantejar un

problema que afecta la planificació d'aquesta obra: crec que hauria estat molt positiu de publicar els llibres seguint l'ordre temporal de composició. Així, per exemple, si es restituïa el *Llibre sense títol* (publicat al volum segon) al lloc que li pertoca entre *Vint-i-set poemes en tres temps* i *La pell del violí*, penso que la lectura hi sortiria guanyant. Perquè els tres llibres esmentats més *Cinc esgrafiats a la mateixa paret*, *Llibre dels sis sentits* i *Quadern de vacances* formen part d'un període clarament diferenciat en la poesia de Martí i Pol, amb una unitat força evident. En efecte, i de manera principal a causa de la implacable malaltia que afligeix el poeta